



หัวข้อ	รายละเอียด
	<p>การพัฒนาประเทศตามแนวทางของนโยบายการเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นและประเทศเข้ากับระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคมีความสำคัญอย่างยิ่งก่อให้เกิดนโยบายการกำหนดพื้นที่ตามแนวชายแดนที่เป็นจุดเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบกับประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และแรงงานจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในวัยผู้สูงอายุ และจัดอยู่ในกลุ่มที่เป็นแรงงานนอกระบบในภาคของเกษตรกรรมและการบริการ แรงงานผู้สูงอายุนอกระบบเหล่านี้ในประเทศมีจำนวนมากถึง 3,460,779 คิดเป็นเกือบร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เป็นพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของภาคอุตสาหกรรม ภาคพาณิชย์กรรม ภาคการบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 ลงวันที่ 19 มกราคม พุทธศักราช 2558 เรื่องกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กำหนดให้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก เขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา และเขตเศรษฐกิจพิเศษตราด ต่อมาได้มีประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะเวลาที่ 2 ลงวันที่ 24 เมษายน พุทธศักราช 2558 เพิ่มเติมอีก 5 จังหวัด ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย เขตเศรษฐกิจพิเศษหนองบัวลำภู เขตเศรษฐกิจพิเศษชัยภูมิเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม และเขตเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี รวมเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด 10 พื้นที่จากการออกประกาศทั้งสองครั้ง</p> <p>จังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่ได้มีการประกาศให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในกลุ่มระยะแรก จังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชาและเวียดนาม โดยมีมูลค่าการค้าชายแดนในรอบปีที่ผ่านมา (2557) มากกว่า 70,000 ล้านบาท และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยศักยภาพด้านทำเลที่ตั้ง และสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมในการเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการขนส่งที่จะเชื่อมโยงภูมิภาคอินโดจีน รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงกำหนดให้ท้องที่ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ และตำบลผักชะ อำเภอวัฒนานคร เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว โดยทั้ง 4 ตำบลมีพื้นที่รวมมากกว่า 200,000 ไร่ ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน จากการสำรวจข้อมูลสถิติด้านแรงงาน พบว่า จังหวัดสระแก้วมีจำนวนแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบนี้อยู่จำนวน 33,111 ราย ซึ่งกลุ่มแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบเป็นกลุ่มเปราะบางกลุ่มหนึ่งที่ประสบปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางสังคม (สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์ และรัฐศิรินทร์ วัจนานนท์, 2560 ก) การขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นประเด็นใหม่ที่ควรศึกษาว่าส่งผลกระทบต่อและสร้างความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง กลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุเข้าถึงสวัสดิการสังคมได้มากน้อยเพียงใด ระดับใด และยังมีความต้องการสวัสดิการสังคมใดอีกบ้าง ระดับใด รวมถึงช่องว่างระหว่างการเข้าถึงและความต้องการสวัสดิการสังคมมีมากน้อยเพียงใด และจะมีรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมแบบใดที่สามารถขับเคลื่อนภายใต้บริบทของการ</p>

หัวข้อ	รายละเอียด
	<p>พัฒนาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบในเขตเศรษฐกิจพิเศษได้</p> <p>ELDERFARE Model เป็นรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดจากการสังเคราะห์ผลการวิจัยและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและนำไปทดลองปฏิบัติในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) E (Elderly Centered) ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางของระบบสวัสดิการสังคม</li> <li>2) L (Local Governemnt Organizations) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ประสานและอำนวยความสะดวกในการจัดระบบสวัสดิการสังคม</li> <li>3) D (Doctorsand Public Health Care System) การเข้าถึงการบริการทางการแพทย์และระบบการดูแลสุขภาพได้อย่างสะดวกทั่วถึงและรวดเร็ว</li> <li>4) E (Enterprisesand InvestorsResponsibility) นายจ้างหรือผู้จ้างทำงานและผู้ประกอบการนักลงทุนในพื้นที่ต้องเข้ามาร่วมรับผิดชอบต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ</li> <li>5) R (Rights of Community) สิทธิชุมชนเพื่อการมีสิทธิในการครอบครองที่ดินทำการเกษตรและอยู่อาศัย</li> <li>6) F (Family Link) ระบบสวัสดิการต้องเชื่อมโยงกับครอบครัวและญาติพี่น้องของผู้สูงอายุ</li> <li>7) A (Agricultural Contribution) ระบบสวัสดิการต้องเอื้อต่ออาชีพการทำเกษตรของผู้สูงอายุ</li> <li>8) R (Rural Community Exploitation) ระบบสวัสดิการสังคมต้องธำรงรักษาความเป็นชุมชนชนบท ที่มีทุนทางสังคมเป็นพื้นฐานอยู่มาก และเป็นรากฐานและรากเหง้าของสังคมไทย</li> <li>9) E (Economic Concerned) ระบบสวัสดิการสังคมต้องสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจให้แก่แรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ (สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์ และรัฐศิรินทร์ ว่างกานนท์, 2560 ก; สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์และอาชวีภุริชญ์ น้อมเนียน, 2560 ก) ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวได้รับการพัฒนาและขับเคลื่อนเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ โดยแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุร่วมกันระดมความคิดเห็น ที่เรียกว่า “สภาภาพตำบลป่าไร่” ซึ่งบทความนี้ต้องการสะท้อนผลการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคม “ELDERFARE Model” ผ่าน “สภาภาพตำบลป่าไร่” เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ที่เกิดขึ้นพร้อมทิศทางและแนวโน้มที่ควรจะเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคต</li> </ol>
<p>ขอบเขตพื้นที่การศึกษา:</p>	<p>ประชากรที่ศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) การศึกษาเชิงปริมาณประชากรที่ศึกษาประกอบด้วยผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ในพื้นที่ทดลองตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จำนวนทั้งหมด 462 ราย (ข้อมูลจากเทศบาลตำบลป่าไร่) กลุ่มตัวอย่างที่สามารถเก็บข้อมูลได้จำนวน 288 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.34 ของประชากรที่ศึกษา</li> <li>2) การศึกษาเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบในเขตเศรษฐกิจพิเศษและมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียกับระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบในเขตเศรษฐกิจพิเศษตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ รวมถึงผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครอง</li> </ol>

หัวข้อ	รายละเอียด
	<p>ส่วนท้องถิ่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือบุคลากรสุขภาพ รพ.สต.สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชนปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น</p> <p>พื้นที่การศึกษาพื้นที่การศึกษา คือ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วโดยเลือกตำบล/พื้นที่ทดลองจำนวน 1 ตำบล/พื้นที่ด้วยการประสานผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดสระแก้วให้ระบุตำบลที่มีความเป็นไปได้ในการทดลองใช้แบบจำลองระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยพิจารณาเลือกตำบล/พื้นที่จากลักษณะของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ได้จากการศึกษาระยะที่ 1 และเป็นพื้นที่ ๆ มีทุนทางสังคมอันจะนำมาใช้ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ ได้แก่ พื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว</p>
วัตถุประสงค์:	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. เพื่อวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำทางสังคมจากช่องว่าง (Gap) ของการเข้าถึงสวัสดิการและความต้องการสวัสดิการสังคมของกลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว</li> <li>2. เพื่อวิเคราะห์การขับเคลื่อนนวัตกรรมการจัดสวัสดิการสังคมด้วย “ELDERFARE Model” ผ่าน “สภาภาพตำบลป่าไร่” เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว</li> </ol>
แหล่งทุนสนับสนุน:	ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
หน่วยงานที่ร่วมมือ:	จังหวัดสระแก้ว
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย:	-
ระดับความร่วมมือ:	ภายในประเทศ
ผลลัพธ์ที่นำไปใช้ประโยชน์ต่อ:	<p>กิจกรรม “สภาภาพตำบลป่าไร่” ถือเป็นสิ่งใหม่และเป็นกิจกรรมที่ดีที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ในปัญหาความเหลื่อมล้ำบางมิติ อาทิ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ เป็นต้น แต่การดำเนินกิจกรรมต้องใช้พลังในการขับเคลื่อนกิจกรรมค่อนข้างมาก และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และหน่วยงานราชการในพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุเองที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรม ถ้ากิจกรรมลักษณะนี้ได้รับการกำหนดเป็นนโยบายและมีการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นย่อมตกกับกลุ่มผู้สูงอายุอย่างแน่นอน แต่จะอย่างไรให้การขับเคลื่อนกิจกรรมไม่เป็นภาระความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ควรอยู่ภายใต้การบริหารจัดการและการขับเคลื่อนโดยกลุ่มผู้สูงอายุเป็นหลักภายใต้การอำนวยความสะดวกและสนับสนุนของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ในพื้นที่</p> <p>ดังนั้น ทิศทางการขับเคลื่อนนวัตกรรม “สภาภาพตำบลป่าไร่” ควรได้รับการพัฒนาในรูปแบบของการจัดตั้งเป็น “ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ” หรือ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ภายใต้มาตรการของการพัฒนาแกนนำผู้สูงอายุให้เป็น “นวัตกร” เพื่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีการพบปะกัน รวมถึงการสร้างนวัตกรรม และมีนวัตกรรมที่เป็นทั้งกลุ่ม</p>

หัวข้อ	รายละเอียด
	<p>ผู้สูงอายุและผู้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้สูงอายุในการทำงานเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในพื้นที่ของตนเองสู่กลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันเองเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนต่อไป และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประสานความร่วมมือและอำนวยความสะดวกร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในพื้นที่ และจากการขับเคลื่อนกิจกรรม “สภากาแฟตำบลป่าไร่” ที่ผ่านมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เห็นประโยชน์จากกิจกรรมดังกล่าวและมีการพัฒนาต่อยอดกิจกรรมเพื่อการดูแลคุณภาพผู้สูงอายุตำบลป่าไร่โดยการกำหนดแผนปฏิบัติการต่อเนื่อง ในการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลป่าไร่ ขึ้นโดยมีการออกแบบกิจกรรมพื้นฐานหลัก ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ โดยกิจกรรมเหล่านี้จะมีลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ตำบลป่าไร่ด้วยและยังสามารถนำไปขับเคลื่อนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ ภายใต้มาตรการดังกล่าวได้เพื่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุได้ต่อไป</p>
<b>Web link</b> อ้างอิงการดำเนินงาน:	<a href="https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/172640/149863">https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/172640/149863</a>
<b>รูปภาพประกอบ:</b>	-
<b>SDG goal ที่เกี่ยวข้อง:</b>	<p>8. ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่สมควรสำหรับทุกคน (Promote sustained, inclusive and sustainable economic growth, full and productive employment and decent work for all)</p>